

VII. Kansankirjasto ja Lukusali.

Kansankirjaston ja Lukusalin hallituksen Valtuustolle antama kertomus kirjaston toiminnasta vuonna 1907 on seuraava:

»Päälaitoksessa, Rikhardinkadun N:o 3, on kirjasto vuonna 1907 ollut yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkänäperjantaina (maalisk. 29 p.), juhannusaattona, jouluaattona ja -päivänä sekä kaikkina sunnuntaipäivinä kesäkuukausina (kesäkuu—elokuu). Jokapäiväinen lainausaika on ollut sama kuin edellisinä vuosina: arkipäivinä kirjaston ruotsalaisessa osastossa k:lo 1—3 sekä 5—8 i. p., suomalaisessa osastossa 5—8 i. p., sunnuntai- ja juhlapäivinä kummassakin osastossa k:lo 4—7 i. p. Yhteensä pidettiin kirjastoa vuoden kuluessa auki 348 päivänä, vuonna 1906—335 päivänä, jolloin se pidettiin suljettuna kirjaston tarkastuksen tähden kesäkuun 1 p.—15 p.

Sörnäisten haaraosastossa on kirjasto tammi—toukokuussa sekä syys—joulukuussa ollut yleisön käytettävissä k:lo 5—8 i. p. (kaikkina arkipäivinä paitsi keskiviikkoisin, sekä sunnuntai- ja juhlapäivinä k:lo 4—7 i. p.; kesä—elokuussa pidettiin kirjastoa, tavanmukaan kesäisin, avoinna ainoastaan tiistaina, torstaina ja lauantaina k:lo 5—8 i. p.). Suljettuna oli kirjasto samoin pitkänäperjantaina, jouluaattona ja -päivänä. Lainauspäivien luku oli vuoden kuluessa 272, vuonna 1906—263.

Töölön haaraosastossa on kirjastoa pidetty auki samoina päivinä kuin päälaitoksessa, kesällä (kesä—elokuussa) kuitenkin vain keskiviikkoisin ja lauantaisin. Linausaika on koko vuoden ollut sama: k:lo 5—7 i. p. Lainauspäivien luku oli 297 (edellisenä vuonna 293).

Annettujen kirjalainojen lukumäärä on vuoden 1907 kuluessa sekä päälaitoksessa että haaraosastoissa jonkun verran lisääntynyt edelliseen vuoteen verraten. Pääkirjastosta annettiin vuoden kuluessa 145,681 lainaa, vuonna 1906—129,800, Sörnäisten haaraosastosta 26,757, vuonna 1906—23,774, Töölön haaraosastosta 4,540 lainaa, vuonna 1906—4,041. Yhteensä nousi kirjalainojen luku kaikissa laitoksissa 176,978, vuonna 1906—157,616. Keskimäärin oli lainoja lainauspäivää kohti päälaitoksessa 416, Sörnäisten haaraosastossa 98, Töölön haara-

osastossa 15, yhteensä 529; vastaavat luvut vuodelta 1906 ovat: 387, 90, 14, 491. — Lainoista maksettiin *pääkirjastossa* 86,843:sta (vuonna 1906: 79,044:stä) kerralta, jotavastoin 53,207 (vuonna 1906: 46,130) annettiin puolivuositilauksesta ja 5,631 (vuonna 1906: 4,627) kuukausitilauksesta; *Sörnäisten haaraosastossa* annettiin 19,467 (vuonna 1906: 16,229) lainaa kertamaksua vastaan, 6,729 (vuonna 1906: 6,914) puolivuositilauksesta ja 561 (vuonna 1906: 631) kuukausitilauksesta; *Töölön haaraosastossa* 3,548 (vuonna 1906: 3,237) lainaa kertamaksua vastaan, 773 (vuonna 1906: 658) puolivuosi- ja 219 (vuonna 1906: 146) kuukausitilauksesta; yhteensä maksettiin siis *kaikissa laitoksissa* 109,858 (vuonna 1906: 98,510) lainasta kultakin kerralta, jotavastoin 60,709 (vuonna 1906: 53,702) lainaa annettiin puolivuositilauksesta ja 6,411 (vuonna 1906: 5,404) kuukausitilauksesta. — Lainatuista kirjoista oli *pääkirjastossa* 91,891 (63,08 %) ruotsalaisia ja 53,790 (36,92 %) suomalaisia; *Sörnäisten haaraosastossa* 8,785 (32,83 %) ruotsalaisia ja 17,972 (67,17 %) suomalaisia; *Töölön haaraosastossa* 2,301 (50,68 %) ruotsalaisia ja 2,239 (49,31 %) suomalaisia; *yhteensä* 102,977 (58,19 %) ruotsalaisia ja 74,001 (41,81 %) suomalaisia. Vastaavat luvut vuodelta 1906 ovat: *pääkirjastossa* 82,711 (63,72 %) ruotsalaisia ja 47,090 (36,28 %) suomalaisia kirjoja; *Sörnäisten haaraosastossa* 7,885 (33,17 %) ruotsalaisia ja 15,889 (66,83 %) suomalaisia; *Töölön haaraosastossa* 1,962 (48,55 %) ruotsalaisia ja 2,079 (51,45 %) suomalaisia; *yhteensä* 92,558 (58,72 %) ruotsalaisia ja 65,058 (41,28 %) suomalaisia kirjoja. Yksityiskohtaiset tilastolliset taulut lainauksista seuraavat tätä kertomusta. — Kuluneena vuonna on ensi kerran merkitty lainojen määrä kirjaston eri osastoista. Pääkirjastossa on lainojen määrä osastosta I (Uskontoa) ruotsalaisia kirjoja 330, suomalaisia 369, yhteensä 699 (0,48 %), osastosta II (Historiaa ja elämäkertoja) ruotsalaisia 2,976, suomalaisia 1,881, yhteensä 4,857 (3,33 %), osastosta III (Maantietoa ja matkakuvauksia) ruotsalaisia 1,068, suomalaisia 1,114, yhteensä 2,182 (1,5 %), osastosta IV (Romaaneja, kertomuksia; satuja) ruotsalaisia 80,878, suomalaisia 44,437, yhteensä 125,315 (86,02 %), osastosta V (Runoja ja näytelmiä. Albumeja, kalentereja ja antologioja. Kirjallisuuden historiaa ja taidetta) ruotsalaisia 2,568, suomalaisia 2,870, yhteensä 5,438 (3,73 %), osastosta VI Terveys- ja lääkeoppia. Luonnontiedettä. Matematiikkaa. Teknologiaa) ruotsalaisia 1,495, suomalaisia 1,457, yhteensä 2,952 (2,03 %), osas-

tosta VII (Oikeus- ja valtio-oppia. Yhteiskunnallisia kysymyksiä. Valtiopäiväpöytäkirjoja. Taloustiedettä) ruotsalaisia 461, suomalaisia 385, yhteensä 846 (0,58 %), osastosta VIII (Kieliä) ruotsalaisia 657, suomalaisia 468, yhteensä 1,125 (0,77 %), osastosta IX (Muita aineita. Sekalaisia) ruotsalaisia 1,458, suomalaisia 743, yhteensä 2,203 (1,51 %).

Sörnäisten haaraosastossa on lainojen määrä

osastosta	I	ruotsal. kirjoja	14,	suomal.	113,	yht.	227	(0,47 %),
»	II	»	»	194,	»	789,	»	983, (3,67 %),
»	III	»	»	76,	»	367,	»	443, (1,66 %),
»	IV	»	»	7,940,	»	14,882,	»	22,822, (85,29 %),
»	V	»	»	111,	»	519,	»	630, (2,35 %),
»	VI	»	»	115,	»	492,	»	607, (2,27 %),
»	VII	»	»	6,	»	107,	»	113, (0,42 %),
»	VIII	»	»	23,	»	115,	»	138, (0,52 %),
»	IX	»	»	306,	»	588,	»	894, (3,34 %)

Töölön haaraosastossa on lainojen määrä

osastossa	I	ruotsal. kirjoja	3,	suomal.	10,	yht.	13,	(0,29 %),
»	II	»	»	60,	»	77,	»	137, (3,02 %),
»	III	»	»	4,	»	49,	»	53, (1,17 %),
»	IV	»	»	2,171,	»	2,007,	»	4,178, (92,03 %),
»	V	»	»	31,	»	45,	»	76, (1,67 %),
»	VI	»	»	15,	»	31,	»	46, (1,01 %),
»	VII	»	»	4,	»	4,	»	8, (0,18 %),
»	VIII	»	»	2,	»	2,	»	4, (0,09 %),
»	IX	»	»	11,	»	14,	»	25, (0,55 %)

Yhteensä (pääkirjasto ja haaraosastot yhdessä) on prosenttimäärä lainoille osastosta I: 0,42, osastosta II: 3,38, osastosta III: 1,51, osastosta IV: 86,06, osastosta V: 3,47, osastosta VI: 2,04, osastosta VII: 0,55, osastosta VIII: 0,71, osastosta IX: 1,76.

Kirjastosta vuonna 1907 annetuista lainoista on 157 vielä palauttamatta, nimittäin pääkirjastosta 147, Sörnäisten haaraosastosta 8 ja Töölön haaraosastosta 2.

Kirjavarastossa vuonna 1907 tapahtuneet muutokset käyvät selville seuraavasta taulusta:

	Lukumäärä nidoksia				
	Tammik. 1 p. 1907	Poistettu 1907	Tullutlisään 1907	Lisäys	Tammik. 1 p. 1908
Suomalaisia ..	15,407	373	1,533	1,160	16,567
Ruotsalaisia ..	23,076	203	1,696	1,493	24,569
Yhteensä	38,483	576	3,229	2,653	41,136

Lahjoilla ovat kirjastoa muistaneet lääkintäneuvoksetar L. Florin ja Hufvudstadsbladet-lehden toimitus.

Painosta on vuonna 1907 julkaistu ruotsalainen ja suomalainen lisäluettelo, joka sisältää kirjastoon vuonna 1906 hankitut kirjat.

Tulot lainausliikkeestä olivat seuraavat:

	Pääkirjastossa		Särnäisten haaraosastossa		Töölön haaraosastossa		Yhteensä	
	<i>Smf.</i>	<i>7ik.</i>	<i>Smf.</i>	<i>7ik.</i>	<i>Smf.</i>	<i>7ik.</i>	<i>Smf.</i>	<i>7ik.</i>
Tammikuussa ..	750	05	151	50	29	80	931	35
Helmikuussa ..	660	05	134	95	23	35	818	35
Maaliskuussa ..	790	10	147	15	25	—	962	25
Huhtikuussa ..	730	30	135	40	21	35	887	05
Toukokuussa ..	599	85	111	35	19	80	731	—
Kesäkuussa	532	15	86	35	11	45	629	95
Heinäkuussa ..	493	20	84	—	8	35	585	55
Elokuussa	567	05	94	35	10	50	671	90
Syyskuussa	656	75	106	50	12	25	775	50
Lokakuussa	804	50	125	20	17	65	947	35
Marraskuussa ..	785	80	131	60	22	10	939	50
Joulukuussa ..	738	20	160	65	30	70	929	55
Yhteensä	8,108	—	1,469	—	232	30	9,809	30

Nämä summat jakaantuvat seuraaviin pääeriin:

	Pääkirjasto			Sörnäisten haaraosasto			Töölön haaraosasto			Yhteensä		
	Luku	Smk.	7 ¹⁴	Luku	Smk.	7 ¹⁴	Luku	Smk.	7 ¹⁴	Luku	Smk.	7 ¹⁴
Lainat, maks. kerr.												
à 5 p.	86,843	4,342	15	19,467	973	35	3,548	177	40	109,858	5,492	90
Puolivuositilaukset												
à 1 mk	1,648	1,648	—	186	186	—	24	24	—	1,858	1,850	—
Kuukausitilaukset à												
25 p.	512	128	—	67	16	75	15	3	75	594	148	50
Sakkoja, maks. à 50 p.	2,499	1,249	50	321	160	50	33	16	50	1,853	2,426	50
Ruotsal. luett. à 5 p.	4	—	20	—	—	—	—	—	—	4	—	20
» » à 10 p.	281	28	10	28	2	80	4	—	40	313	31	30
» » à 15 p.	—	—	—	53	7	95	—	—	—	53	7	95
» » à 30 p.	79	23	70	—	—	—	—	—	—	79	23	70
» » à 1 mk.	161	161	—	—	—	—	—	—	—	161	161	—
Suom. » à 5 p.	332	16	60	—	—	—	—	—	—	332	16	60
» » à 10 p.	—	—	—	48	4	80	8	—	80	56	5	60
» » à 15 p.	—	—	—	100	15	—	—	—	—	100	15	—
» » à 25 p.	107	26	75	—	—	—	—	—	—	107	26	75
» » à 50 p.	48	24	—	—	—	—	—	—	—	48	24	—
Sekalaista.....	—	460	—	—	101	85	—	9	45	—	571	30
Yhteensä	—	8,108	—	—	1,469	—	—	232	30	—	9,809	30

Vuonna 1906 olivat tulot lainausliikkeestä pääkirjastossa Smk. 7,321: 20, Sörnäisten haaraosastossa Smk. 1,260: 75, Töölön haaraosastossa Smk. 213: 90, yhteensä Smk. 8,795: 85.

Päälaitoksen lukusalit ovat vuonna 1907 olleet yleisön käytettävissä joka päivä, paitsi juhannusaatto, juhannuspäivää, jouluaatto- ja joulupäivää. Kuten edellisinä vuosina ovat alakerran lukusalit olleet avoinna k:lo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivinä sekä juhla-aattoina k:lo 8:aan i. p.), yläkerran lukusalit k:lo 5—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivinä sekä juhla-aattoina k:lo 4—8; kesäkuun 1 p:stä elokuun 31 p:ään joka päivä k:lo 5—8 i. p.). Sanomalehtisissä on vuoden kuluessa ollut yleisön käytettävissä 22 ruotsalaista sanomalehteä 42 kappaletta ja 24 suomalaista 45 kappaletta eli yhteensä 87

kappaletta sekä 16 ruotsalaista ja 17 suomalaista aikakauskirjaa (1 kpl. kutakin); muissa lukusaleissa 55 ruotsalaista aikakauskirjaa ja lastenlehteä 70 kappaletta ja 53 suomalaista 72 kappaletta, 1 saksalainen, 1 englantilainen ja 1 norjalainen kuvalehti sekä 7 suomalaisella ja ruotsalaisella tekstillä varustettua aikakauskirjaa. Lopulla vuotta muutettiin tilan puutteen takia osa sanomalehtisälissä esillä olevista aikakauskirjoista yläkerran lukusaleihin. — Lukumäärä käynntejä on vuonna 1907 noussut noin 201,362:een, joista alakerran huoneustojen osalle tulee noin 124,380 ja yläkerran 76,982 käyntiä; keskimäärin on käyntien luku päivää kohti 344 ja 213, yhteensä 557. Vastaavat luvut vuodelta 1906 ovat: noin 242,373, joista noin 153,010 alakerran ja 89,363 yläkerran lukusaleissa; keskimäärä päivää kohti 414 ja 258, yhteensä 682. Taulu käynneistä lukusaleissa seuraa tätä kertomusta.

Sörnäisten haaraosaston lukusali on vuoden kuluessa ollut yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkäperjantaina, juhannusaattona, juhannus-, jouluaatto- ja joulupäivänä, k:lo 10 a. p. — 9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivinä k:lo 8:aan i. p.). Siellä on ollut esillä 13 ruotsalaista sanomalehteä 19 kappaletta ja 17 suomalaista 28 kappaletta eli yhteensä 47 kappaletta. Sitäpaitsi on 46 aikakauskirjaa ja lastenlehteä ollut esillä kirjastohuoneustossa, joista 21 ruots. 25 kapp. ja 25 suom. 33 kapp.

Sörnäisten haaraosaston kokoussali, jonka kesäkuun 1 päivänä otti huostaansa Pelastusarmeija laittaakseen siitä yömajan miehille, ovat vuoden edellisellä puoliskolla saaneet maksuttomasti käyttää seuraavat yhdistykset ja seurat: Lasten pyhäkoulu (3 eri osastoa), Lasten raittiusseura Toivon Liitto, Naisasiالیitto Unionin Sörnäisten ompeluseura sekä raittiusseurat Liitto ja Valo. Sitäpaitsi ovat muutamat Sörnäisten työmiesten sairas- ja hautausapurenkaat pitäneet kokouksiaan siellä. Helsingin kaupungin ylemmät työväenopetuskurssit, sekä suomalaiset että ruotsalaiset, ovat myös kevätlukukaudella jatkuneet siellä. Kaikkina arkipäivinä on sali maksuttomasti ollut Sörnäisten kansanlastentarhan käytettävänä k:lo 2:een i. p. Illanviettoja ja juhlia ovat sunnuntai-iltoina järjestäneet edellämainitut raittiusyhdistykset sekä sen lisäksi »Arbetets Vänner i Sörnäs», Helsingin nuorisoseuran osasto »Vapaus», N. M. K. Y., raittiusseura Koitto ja suutarien lauluseura.

Töölön ja Tehtaankadun N:o 36:n haaraosastoissa ovat lukusalit olleet yleisön käytettävissä joka päivä, paitsi juhannusaatto, juhannus-, jouluaatto- ja joulupäivää, sanomalehtihuoneet k:lo 10—2 ja 4—9, aikakauslehtihuoneet k:lo 5—7 ja Tehtaankadun varrella k:lo 6—8 i. p.; kesä—elokuussa pidettiin kuitenkin aikakauslehtihuonetta Töölön haaraosastossa auki ainoastaan samoina päivinä kuin kirjastoa, s. o. keskiviikkosin ja lauantaisin. Töölön haaraosastossa on sanomalehtihuoneissa 6 ruotsalaista lehteä ollut esillä 8, 8 suomalaista 9 eli yhteensä 17 kappaletta, aikakauslehtihuoneessa taas 8 ruotsalaista ja 10 suomalaista lastenlehteä ja aikakauskirjaa, yksi kappale kutakin. Tehtaankadun N:o 36:n haaraosastossa ovat vastaavat numerot: 8 ruotsalaista ja 8 suomalaista lehteä yhteensä 24 kappaletta (12 ruots. ja 12 suom.), 12 ruotsalaista ja 13 suomalaista aikakaus- ja lastenlehteä, yksi kappale kutakin.

Laitoksen hallitukseen ovat vuonna 1907 kuuluneet ylitirehtööri Richard Sievers puheenjohtajana, prof. Fredr. Elfving ja prof. J. N. Reuter (varsinaisina jäseninä) sekä tohtori Albin Lönnbeck, prof. Kustavi Grotenfelt ja tohtori Yrjö Hirn (varajäseninä). — Laitoksen henkilökunnassa on seuraavat muutokset tapahtuneet: Vakainainen amanuessi kirjaston ruotsalaisessa osastossa neiti Hilma Brandt sai tekmästään pyynnöstä eron toimestaan elokuun 1 päivästä alkaen; hänen toimeensa otettiin syyskuun 6 päivänä vakainainen amanuessi suomalaisessa osastossa neiti Emmi Hertz, jonka seuraajaksi samana päivänä valittiin ylimääräinen amanuessi neiti Julia Gripenberg. Vakainainen amanuessi kirjaston ruotsalaisessa osastossa rouva Anna Winter ja vak. amanuessi suomalaisessa osastossa rouva Viktorine Sundvall saivat anomuksesta eron tammikuun 1 päivästä alkaen 1908; rouva Winterin seuraajaksi valittiin marraskuun 22 päivänä rouva Karin Nyberg ja rouva Sundvallin seuraajaksi samana päivänä neiti Hilja Tuksiainen. Kirjastonhoitaja lehtori Hugo Bergroth sai anomansa eron kirjastonhoitajan virasta marraskuun 1 päivänä alkaen; hänen seuraajakseen valitsi Valtuusto joulukuun 11 päivänä maisteri Uno Thermanin.»